

Jernbanedirektoratet
Postboks 16 Sentrum
0101 OSLO

Unntatt offentlighet,
§ 22

Deres ref

Vår ref
23/1028-

Dato
20. juni 2024

Statsbudsjettet 2024 - Supplerende tildelingsbrev nr.5

Samferdselsdepartementet (SD) viser til tildelingsbrev for 2024 datert 22. desember 2023 til Jernbanedirektoratet (Jdir). I dette supplerende tildelingsbrevet gir vi følgende oppdrag til Jdir:

Oppdrag om tiltak for å bidra til et mer velfungerende godsmarked på jernbane

Oppdrag nr.	14-2024
Navn på oppdrag	Tiltak for å bidra til et mer velfungerende godsmarked på jernbane
Bakgrunn <p>Regjeringens overordnede mål for transportsektoren er et effektivt, sikkert og miljøvennlig transportsystem i hele landet, også for gods. Staten har ansvar for å utvikle og forvalte en jernbaneinfrastruktur som legger til rette for et velfungerende marked for godstransport på jernbane og en regulering av dette markedet som gir effektiv ressursutnyttelse og miljøvennlig transport. I tillegg er et viktig hensyn for staten å sikre tilstrekkelig kapasitet til å dekke både forsvarets og sivilsamfunnets behov for godstransport i et beredskaps- og samfunnssikkerhetsperspektiv. Godsmarkedet på bane er ikke velfungerende. Det er høye etableringsbarrierer, økende konkurranse fra veitransport og til dels uforutsigbare rammebetingelser.</p> <p>Jdir viser i sin årsrapport for 2023 til at den positive utviklingen for gods på jernbane i perioden 2019 til 2022 nå har snudd. Nedgang i transportbehovet, og de svært mange hendelsene i infrastrukturen som har medført at infrastrukturkapasiteten ikke har vært tilgjengelig som forutsett grunnet ekstremværet «Hans» med blant annet kollapsen av Randklev bru, Amanipatunnelen, stengningen av Ofotbanen, og lav driftsstabilitet</p>	

trekkes frem som årsaker. Den økonomiske situasjonen for godsoperatørene er presset grunnet høye kostnader og generelt lave marginer.

Samferdselsdepartementet viser til følgende eksisterende kunnskapsgrunnlag og andre pågående oppdrag:

- Jernbanedirektoratets rapport til Samferdselsdepartementet om rammebetingelser for gods på bane som ble levert 1. juli 2022.
- Oppdrag 04-2024 i tildelingsbrevet for 2024 om tiltaksplanene for driftsstabilitet og avvikshåndtering, herunder vurdering av behov for tiltak for å redusere utfordringer med stoppende feil på godsmateriell.
- Varslet oppdrag i Nasjonal transportplan 2025-2036 om å utarbeide en ny godsstrategi til neste nasjonale transportplan, som også vil danne grunnlag for vurdering av tiltak for gods på bane på lengre sikt.
- Oppdrag til transportvirksomhetene om å utarbeide et kunnskapsgrunnlag om klimagassutslipp fra godstransport for å kunne vurdere hvordan oppfyllelsen av klimamålet vil påvirke de øvrige målene i NTP 2025-2036.

På grunnlag av eksisterende kunnskapsgrunnlag og den krevende situasjonen for markedsaktørene som tilbyr kontainertransport, ser vi også behov for å vurdere enkelte tiltak som kan gi effekter på kort sikt.

Beskrivelse av oppdraget

Jernbanedirektoratet skal vurdere tiltak som på kort sikt vil kunne bedre rammebetingelsene for gods på jernbane og gi et mer velfungerende godsmarked.

Jernbanedirektoratet skal særlig vurdere:

- **Tiltak for å korrigere eksterne effekter** (som f.eks. tilskudd til godsoverføring fra vei til bane)
- **Tiltak som legger til rette for hensiktsmessig bruk av infrastrukturen** (F.eks. mer langsiktige ruteleier, ytelsesordning, Bane NORs avgiftsnivå, kompensasjon for innstilte godstog ved ikke-planlagte brudd, støtteordning ved overgang til ERTMS for skiftemaskiner)
- **Tiltak som reduserer ineffektivitet og driftsforstyrrelser** (F.eks. krav til godstogselskapene og andre insentiver som kan sikre bedre kvalitet på togmateriell for godstog, og videre bedre punktlighet og regularitet for hele nettet, ruteleier som søkes om men ikke blir brukt)

Jernbanedirektoratet skal benytte tidligere utarbeidet kunnskapsgrunnlag der det er mulig, og i tillegg vurdere ev. andre relevante tiltak som kan plasseres i en av de tre overnevnte kategoriene. I vurderinger av tiltak skal det gjøres betraktninger av det samlede avgiftstrykket for godstogselskapene opp mot det samlede støtteomfanget.

I arbeidet må Jernbanedirektoratet se hen til det varslede regelverksinitiativet fra EU (EU-kommisjonens forslag COM (2023) 702 til revisjon av direktivet om kombinerte transporter) og samarbeide med Bane NOR der dette er relevant.

Vurderingene skal inngå i en utredning som følger minimumskravene i utredningsinstruksen. Herunder drøfting av problem, mål og rotårsaker, positive og negative virkninger av de relevante tiltakene og tydelig begrunnede, faglige anbefalinger. Det skal redegjøres for administrative og økonomiske konsekvenser av de foreslåtte tiltakene.

Frist og rapportering

Status for arbeidet skal omtales i eget vedlegg til tertialrapport 2, som skal leveres 10. oktober 2024. Endelig rapport med Jernbanedirektoratets anbefaling skal inngå som del av grunnlagsmateriale for 2026-budsjettet.

Med hilsen

Cecilie Taule Fjordbakk (e.f.)
avdelingsdirektør

Arne Bjørdal Langan
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer